

Anexa 01

Elemente esențiale din evoluția istorică a țesutului urban din ZCP Calea Moșilor

Analiza evoluției istorice a țesutului urban din ZCP Calea Moșilor a avut la bază datele colectate din teren precum și o serie de documente cartografice relevante și anume planurile istorice de referință ale orașului București – Borroczyn 1844-1846, Institutul Geografic al Armatei 1895-1899 și 1911, Atelierele Socec & Co 1914, Mihail Pântea 1921, Institutul Cartografic 1931, respectiv ridicările topografice datate în general în 1974 și 1990. De asemenea au fost consultate documente scrise și anume regulamentele urbanistice de referință – 1847 (pentru împărțirea în ocoale), 1848, 1878, 1890, 1928, 1939 (de construcții și alinieri), dar și titluri relevante din literatura secundară.

Din compararea situației actuale a ZCP Calea Moșilor cu cele relevate de planurile istorice de referință rezultă aspectele relevante pentru resursa culturală prezentate în cele ce urmează.

Calea Moșilor (numită inițial Podul Târgului din Afară) este una dintre cele mai vechi străzi din București, evoluția orașului fiind strâns legată de această arteră. Mențiuni despre Târgul Moșilor apar încă din secolul XV. După cum remarcă Adrian Majuru „orașul se va dezvolta între cele două târguri, care vor deveni și unități administrative, încă din secolul al XI-lea: Târgul din Năuntru' în zona actualului centru vechi și Târgul de Afară (al Moșilor) cu Podul Târgului de Afară, care vor deveni ulterior, în secolul al XIX-lea, Calea Moșilor și Târgul Moșilor”¹.

Ionescu Gion afirmă că Podul Târgului de Afară a luat naștere odată cu Podul Târgoviștei, cea mai veche stradă din București, actele mănăstirii Stelea din secolul XVI făcând referire la „drumul cel mare care duce la Târgul de afară” (aflat inițial în vecinătatea bisericii Oborul Vechi). Mențiuni despre acest târg apar și în cronică domnitorului Constantin Brâncoveanu din jurul anului 1693². Importanța străzii derivă și din denumirea sa – spre deosebire de străzile secundare realizate din pământ, străzile principale ale orașului erau acoperite cu bârne de lemn, de unde și denumirea de „pod”.

Două dintre cele mai vechi construcții amplasate de-a lungul Podului Târgului de sunt Biserica Sibilelor (cu Sfinți), ridicată în anul 1728 pe locul vechii biserici a lui popa Herea (1696) și Biserica Răzvan, ridicată cel mai probabil de Căpitanul Răzvan, pomenit documentar în 1644³. Un secol mai târziu este construită și biserica Olari, ridicată în anul 1758. Importanța arterei s-a menținut de-a lungul timpului, în secolul XVIII Podul Târgului din Afară fiind dintre cele barierele (strajele) vechiului oraș. Vechiu Pod Târgului din Afară se întindea din dreptul Bisericii Sf. Gheorghe Vechi până la Obor (târgul de vite este mutat de-a lungul timpului către est, acesta fiind amplasat până la construcția Halelor Obor în afara limitelor orașului).

Schimbarea denumirii Podului Târgului de Afară în Calea Moșilor s-a produs în timp, târgul de afară devenind și locul în care se celebrau “Moșii”, sărbătoare populară dedicată străbunilor. Podul Târgului de Afară devine în secolul XVII și ultimul drum al celor osândiți la moarte, execuția prin spânzurătoare având loc în Târgul de Afară. Podul Târgului de Afară era în secolul XVIII cea mai frecventată stradă a Bucureștiului, adunând mai multă lume decât oricare dintre celelalte poduri ale orașului⁴. Podul Târgului de Afară se dezvoltă constant, aici fiind înființate numeroase hanuri (Niculescului, Cernica, Solacoglu/Solacolu), prăvălii și cârciumi. În 1825 devine prima stradă pietruită din București iar în 1906 va fi considerată una dintre cele mai lungi artere ale capitalei, măsurând 2830 m⁵.

¹ Adrian Majuru, op. cit.

² Gavril V., Constantinescu C., op. cit.

³ Constantin C. Giurescu, op. cit., p. 72, 97

⁴ G. I. Ionescu Gion, op. cit., p. 384

⁵ Constantin C. Giurescu, op. cit., p. 368, 372

Planul Borroczyn prezintă o stradă comercială dezvoltată organic, relativ dens construită, cu parcele dezvoltate pe în lungime, ocupate parțial de clădiri de mici dimensiuni. În ceea ce privește funcțiunea acestora, cele mai multe sunt locuințe sau clădiri cu funcționalitate mixtă - locuințe și magazine sau ateliere. Se remarcă însă prezența Consulatului prusian și a celui francez, precum și a mai multor hanuri: hanul Nou, hanul Popazolu și hanul Niculcea; hanul Solacoglu apare abia pe planul din 1911.

Importanța străzii se reflectă în transformările rapide prin care trece, carul cu boi (1799) fiind înlocuit cu tramvaiul electric (1899) în doar 100 de ani⁶. În 1895 este finalizat Bulevard Vest-Est (Elisabeta – Carol), acesta tăind Calea Moșilor și înaintând spre Șoseaua Iancului⁷. Această intervenție agresivă nu a limitat însă dezvoltarea străzii, în perioada 1935-1939 numărul magazinelor fiind foarte mare pe Calea Moșilor, de la bulevard până la Obor. Tot în perioada interbelică sunt realizate inserții punctuale (în special în zonele de intersecție a Căii Moșilor și a străzilor adiacente, precum și în vecinătatea intersecției cu bd. Carol), noile clădiri fiind destinate locuirii colective. Intervenții punctuale sunt realizate și în a doua jumătate a secolului XX, noile clădiri de mari dimensiuni fiind clădiri de birouri ori sedii ale unor instituții.

O altă intervenție urbanistică brutală are loc în a doua jumătate a secolului XX, când porțiunea Căii Moșilor cuprinsă între Bd. Carol și Obor este în întregime transformată. Operațiune de modernizare a străzii a început în anii '80 dinspre Bucur Obor, ambele fronturi fiind demolate aproape în totalitate. Către stradă au fost păstrate doar clădirile de locuințe construite în perioada interbelică; biserica Olari a fost translatată, pentru a face loc noilor blocuri de locuințe. Acestei intervenții i se adaugă și prelungirea străzii Paleologu până la intersecția cu Bd. Carol și demolarea clădirilor din porțiunea cuprinsă între Calea Moșilor și bd. Carol. Caracterul întregii zone situate la nord de bd. Carol a fost complet alterat.

Coerența fondului construit istoric este întreruptă de parcelele nedificate de mari dimensiuni, rezultate în urma demolărilor arbitrare realizate în a doua jumătate a secolului trecut, dar și de imobilele noi care nu respectă caracterul zonei, fiind mult mai înalte decât clădirile învecinate. După 1990, în zona protejată Calea Moșilor au fost construite 15 imobile (8 între 1990-2000, 7 după anul 2000), având funcțiuni mixte (servicii, turism, birouri și locuire). În plus, numărul parcelelor neconstruite este considerabil; au fost identificate 4 parcări și 11 terenuri virane, aflate într-o stare insalubră. În ciuda valorii culturale considerabile a fondului construit istoric (din cele 113 imobile aflate în ZCP Moșilor 29 sunt clasate ca monumente de arhitectură, construite cu precădere la sfârșitul secolului XIX), acesta se află într-o stare avansată de degradare, parte dintre clădirile istorice fiind în pericol de colaps.

---

⁶ G. I. Ionescu Gion, op. cit., p. 387

⁷ Constantin C. Giurescu, op. cit., p. 158

Bibliografie:

Gavril Victoria, Constantinescu Carmen, *Calea Moșilor (I). Din trecutul unei vechi artere bucureștene*, București, Materiale de Istorie și Muzeografie; nr. XXI, 2007 București (http://bmim.muzeulbucurestiului.ro/fisiere/21-Bucuresti-Materiale-de-Istorie-si-Muzeografie-XXI-2007_257.pdf)

Giurescu Constantin C., *Istoria Bucureștilor din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*, Editura pentru literatură, București, 1966

Ionescu Gion G. I., *Istoria Bucurescilor - Bucureșcii până la 1500*, SOCEC, București, 1899.

Ofrim Alexandru, *Străzi vechi din Bucureștiul de azi*, Editura Humanitas, București, 2007

Papazoglu Dimitrie, *Istoria Fondării Orașului București, Capitala Regatului Român*, Curtea Veche Publishing, București, 2005

Potra George, *Din Bucureștii de ieri*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1990

Majuru Adrian, *Strada și Mahalaua Sfinților*, București Materiale de Istorie și Muzeografie, nr. XXIX, 2015

(http://bmim.muzeulbucurestiului.ro/fisiere/29-Bucuresti-Materiale-de-Istorie-si-Muzeografie-XXIX-2015_097.pdf)